

# KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetés pénzek a „Közművelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

## Olvasó közönségünkhez!

Minél közelebb érünk a 19-ik vagyis úgynevezett haladás századának végéhez, annál inkább lépnek előtérbe a nagy társadalmi és művelődésügyi kérdések s annál élénkebb mozgalmak indulnak meg eme kérdések megoldása módozatának tekintetében. A bajok minden egyes mozzanatnál élénk tükröben állítatnak elő, de egyszersmind azon meggyőződés is érvényesül, hogy ezeknek orvoslása csakis a *katholicismus* élvülhetetlen szent elveinél a nemzetek életében való tulsulyra emelése és érvényesítése által lehetséges.

Ezen meggyőződés kifolyásának tekintendő, hogy édes magyar hazánk ölen viruló kath. anyaszentegyházunk körében is *nagyobb mérvű sorakozással* találkozunk s hogy a kath. szellemű irodalom felkarolása, különösen a *napi sajtó* tekintetében mindegyre nagyobb mérveket ölt. A részletekre nem akarunk kiterjeszkedni, csak azt hangsúlyozzuk, hogy az általános érdekű kath. mozgalmak, mint pld. a *kath. elvbarátok szövetségének* létesítése s a *vallásos irányu egyesületek* újabb időben való tüzetesebb felkarolása stb. . . . bennünk is azon meggyőződést erősítik, hogy az erdélyi római katolikus irodalmi társulat azon *létfogosultsága*, mely a kezdeményezésnél alapul szolgált, *nemcsak hogy nincs enyészőben, de sőt az események fejlődése és a működési körébe felvett kérdések újabb keletű és tüzetesebb felszínre emelkedése folytán jelentőségében tetemesen sokat nyert*, s hogy közlönyének a *Közművelődésnek* további fenmaradása épen a felszínre emelkedett *szükségletek követelményének* tekintendő.

Ennélfogva valamint kezdetben katolikus szent

ügyünk s a társadalmi jóllét eszközlése iránti nemes hevülettel vettük kezünkbe a tollat s erdélyi munkatársaink közreműködése mellett önzetlen elszántsággal léptünk ki a működés terére, úgy most is ezen nemes lelkesedéssel fordulunk mindazokhoz, a kiket szent hitünk igazsagai és úgy a nagyobb, mint a kisebb társadalmi jóllét érdeke méltán szólít a munkatérre és a pártolási közreműködésre: *sziveskedjenek lapunkat mint a társulat közlönyét 1883 ik VI-ik évi pályáján is figyelemmel kíséreni és beható pártfogásban részesíteni* annál is inkább, mivel részünkről is minden lehető munkásságot kifogunk fejteni a lap tartalmának érdekessé és változatossá való tétele végett, s törhetlen fáradalommal fogunk oda működni, hogy az irodalmi társulat elé tűzött mindenestre fontos feladatoknak megfelelő s az irodalmi színvonalon becsülettel megálló lapot szerkeszszünk. Az ügy felkarolása és a társulati működés támogatása érvényesül ezután is: *alapító, pártoló, rendes működő tagok és előfizetők* közrehatása folytán.

Alapítótagsági díj egyszer mindenkorra **50 frt.** pártoló tagsági évenként **5 frt.**, s rendes működő tagsági **2 frt.**, *előfizetési* díj egész évre **4 frt.** félévre **2 frt.**, évnegyedre **1 frt.**

Mind a tagsági, mind az előfizetési díjak az *erdélyi rom. kath. irodalmi társulat pénztárának* Gy. Fehérvárra (a várba) küldendők.

Gyulafehérvárt, 1882. decz. 23-án.

**A szerkesztőség.**

Ujuljon meg lelkünk e mai napon.

A romlatlan szív mélyebben is érzi s szebben is tudja kifejezni azon lelki jeleneteket, melyek az

ember belső világában a külső események behatása folytán, az emberi végesség szülte viszonyok nyomása alatt s a kedvezőtlen állapotok jobbra fordulásának örömteljesebb alakulásai közt időnkint fölmerülnek. Ily mély érzés fut át a romlatlan szív ölén különösen az élet nevezetesebb forduló pontjainál, az idők szakainak egyes határainál, az évek eltűnésével feltűnő *új évek* kezdeténél. A letűnt napok elröppenése nem viszi mindig magával a fájdalmat; az újév hajnalának fölpirkadása nem törli ki a szomorú emlékeket. Nincs örömről a múltban, s mégis jó sejtelmek közt megyünk át a jövőbe. Reményeink minden törekvésünk dacára meghiusultak, s mégis újabb remények csillogó koszoruját fűzzük az újév hajnalához. Mert szívünk titkos sejtelmei nem az idők ujdsága, hanem az idők folyását bölesen kimérő és irányzó örök Istenben helyezett bizalom s e bizalomban kifejezést nyerő vallási meggyőződés és szent ihletettség vonul keresztül. A múlt napokban nincs nagy gyönyör, a jövő napoktól mégis sokat várunk; mert várakozásunk indokai nem e föld köréből, hanem az ég határain túl terjedő forrásból vannak merítve. A szenvedések az újévek hosszú sorának egymásután következésén sem múltak el, mégis épen a legközelebbi újévtől várunk balszámot fájdalmainkra; mert a hit angyala folytonosan azt sugja fülünkbe, hogy talán eddig rossz voltál s megérdemelted sorsodat; légy jobb, s Atyád, ki fön van a magasban, örömmel fogja megjutalmazni eljárásodat. Az esdeklés szava talán évek során át verdeste az ég kapuit, a meghallgatás édes gyümölcse még sem jutott osztályrészedre; a lélek buzgó áhítatának szent tüze föl-fölbogott, de a régi bubánat férge mégis a lélek tudatában rágódott: és mégis a templomok föltáruuló ajtáin tódul be a sokaság, a szemek az oltárra függesztvék s az angyalok gloriájában hitteljesen zendül meg az ének: *Ujuljon meg lelkünk e mai napon Jézusnak szíviünket adjuk mindnyájan.*

A romlatlan szívek e nyilatkozatának ma, midőn az 1883-iki újév küszöbén állunk, át kell hatnia a társadalom minden rétegén. A lelki megújulásra nagy szüksége van minden társadalmi tagnak, hogy maga a társadalom is megújuljon s új életet leheljen minden egyes tagjára.

A hitélet alapját képező *isten törvény* szívünkbe oltatott s szavát időnként hallatja, hogy cselekedeteinkben intelmét kövessük; de ha a tényeket

tekintjük, azon szomorú tapasztalatra jutunk, hogy e törvény szava el van némitva a hitetlenség hamis törvényeinek csalékony szava által. Az egyén eldobta magától saját létének legfőbb támaszát, mely a természetfeletti törvény királyi pálczájában adatott neki, s e helyett az emberi gyenge ész változó elveinek és ingatag eszméinek koldusbotját vette kezébe; úgy tett mint a tengeren utazó, ki az ég milliárd csillagainak iránytűje helyett, szemei világával akarja kimérni az út irányát, vagy midőn a hajó pánczélainak védve alatt a habok közt is nyugodtan haladhatna célja felé, kis csolnak fenekére bocsátkozik biztosság végett. Megis látszik. A koldusbot kiesik kezéből s földhöz ragadva kinlódik a göröngyök közt. Az élet hajója hánykodik a habok elborítással fenyegetik. A küzdelem nagy, az erő kevés a küzdelemhez. Az életutja hosszú, nincs elég kitartás a fáradságban, mert nincs vezérlő irány az utazásban. Innen a csüggedés, innen a kétségbeesés. Innen a szomorú jelenetek az egyén elbukásánál, a népek viszályaiban, a hatalmasok tulkapásaiban, a gazdagok elnyomásaiban, a szegények elégedetlenségében, az alattvalók nyugtalanságában, a lázadások kitöréseiben. De az újév itt van, térjünk vissza az égi törvényhez. Vetkezzük le a régi embert. Ujuljon meg lelkünk az isteni törvényen alapuló hitélet fölélesztésében s az angyalok dicső gloriájának égi fénysugár s mennyei érzelem közt való éneklésében.

A hit édes testvére a *szeretet*. E nélkül a lélek világa olyan, mint téli vérőtényes napon az ég; dereng a nap, mosolyognak a csillagok, ragyogva hullnak alá a fénysugarak; de a meleg helyett a téli hideg fagya zsibbasztja tagjainkat. A szeretet az isteni jószág éltető lehelete; ki ezt beszívja, életet szív magába, ki ettől elzárja lélekzetét, meg van halva. És mennyi halott van! Mily rothadt elemek illannak el a hullákból! Mily sok kóros állapot keletkezik a társadalom nagy testében ezen kigőzölésgéből. A részvétlenség elesett embertársaink balsorsa iránt, az irigység, fondorkodás, álnokság, viszály, kérlelhetlen gyűlölet; a népek egymásiránti ellenszenvé s egymás megsemmisítésére való törekvése; a vagyonnevelti villongások, az osztályok és fajok válaszfalainak emelkedése, a családi tagok egymásközi versengése, a testvérek kedves kötelekének tágulása s még annyi millio és millio mirigyei e földi együttlétnek honnan származik máshonnan, mint az isteni leheletnek: a szeretetnek hiányából? De az *újév* itt van. Szivleljük meg a nagy

apostol nyilatkozatát: „Legyen bár jövendőlk tehetségem és tudjak minden titkot és minden tudományt; legyen bár oly teljes hitem, hogy a hegyeket áthelyezhessem; ha szeretetem nincs, semmi vagyok\*. (I. Kor. 13, 2.) Ujuljon meg tehát lelkünk a *szerelem* érzelmében, hogy ez érzelem Istenhez fűzve boldog életet leheljen ugy egyesek mint az összes emberiség működésében.

A *remény* a hit és szeretet ápoló anyja. A hit megismertet Alkotónkkal, a szeretet egyesít minket vele, a remény mindkettőt magasabb fokra emeli lelkünkben. A remény oly hatalmas rugó, cselekvéseinknek, hogy e nélkül sem a hitélet érzelméi, sem a szeretet tényei és erkölcsi hatásai nem bírnának jelentőséggel. De mégis hiba van a dologban. A remény külső nyilvánulásai nem egyeznek meg annak nagyszerű jelentőségével. Remélnék az emberek mindent, de nem Istenőt; tesznek reményeik folytán mindent, de nem Istenért, s ez az oka, hogy a reménynek nem felel meg a kívánt eredmény, nem elégíti ki a várakozást a következő esemény. Ez az oka, hogy a munkásság erőlye csökken, a tevékenység iránya változik, a fáradsalmaknak nincs meg kellő gyümölcse. Ez az oka, hogy a társadalmi életben oly szomorú jelenetekkel találkozunk s oly drámai események jönnek fölszínre, melyek ellenkeznek Isten végtelen bölcs törvényeivel, ellenkeznek a józan ésszel; fölforgatják a társadalmi rendet, megtörik a földi lét ölen fejlődő nemes törekvéseket s a magasztos czélu pályatérén oly visszariasztó katasztrófák vegbe menetelének szolgálnak alapokaiul. De az újév itt van. Az emberi élet menete vegyen fordulatot az évek fordulatával. Az isteni remény horgonyára való támaszkodás változtassa meg cselekvéseink irányát es indokait. A meghiusult remények folytán ellankadt munkálkodás nyerjen nagyobb lendületet az Istenben helyezett bizalom alapján s a végtelen erőttől kölcsönözzön megdönthetetlen támaszt véges embri törekvésünk. Föl tehát a lelkes munkára, föl az égi üdv reményében kitűzött szent czélok és föladatak megoldására. Az enyésző évvel enyészszék el csüggedésünk, de emelkedjék az újév közeledtével minden nemesre lelkesedésünk. A szándék legyen szent, a zászló legyen e jelszó mellett: Ujuljon meg lelkünk e mai napon, Jézusnak szívünket adjuk mindnyájan. *B. B.*

## T A R C Z A.

Jesu Redemptor omnium . . .

Jézus, világváltó Király!  
Kit mielőtt kelt a világ,  
Nemzett a legfelsőbb Atya,  
S valál dicső képmáslata.

Atyádnak fénye, homloka  
S e lét örök reményfoka!  
Figyelj imánkra, mit rebeg  
A föld körén élő sereg.

Mindennek Alkotó Ura!  
Emlékezz meg, hogy hajdon a  
Szüz méhiből nem átalád  
Fölvenni testünk alkatát.

Bizonyság arra e napunk,  
A melyhez évenkint jutunk.  
Hogy ki Atyád ölen ülél,  
Világ üdvére eljövél.

Föld, Tengers, csillagzatok  
S az ég alatt minden dolog  
Uj éneket dalol Neked,  
Kitől új üdvösség ered.

Mi is, kiket minden között  
Szent véred árja öntözött,  
Szentelve születés-napod,  
Zengünk dicséző dallamot.

Dicsőség Jézusnak legyen,  
Kit szüle a Szeplőtelen;  
Atyának s Szentléleknek is  
Legyen most és örökre dics!

*Imets F. Jakó.*

## Szilveszter.

A *fő* — a büszke *ész* palotja,  
A *szív* — a jámbor *hit* kápolnája;  
Az *ész* — dölyfös kényur saját lábán,  
A *hit* nála csak udvari káplán.

Az *ész* a vallás dolgában lomha,  
Ritkán vagy sohasem jár a templomba;  
Önhittségében főnhordja orrát,  
Kérkedve, hogy ő annál tovább lát . . .

A *hit* lakása kis szentélyében  
Magszokta magát vonni szerényen;  
Békeséges türelemmel várja,  
Mig szüksége lesz az *urnak* rája.

Ez bebolyongja a föld négy táját,  
Mindenütt örömek s élvek várják.  
Boldog így, — nem is tekint az égre,  
Netalán a föld lábát megsértse . . .

Virágot, bimbót szaggat halomra,  
Aztán összetépi s eltiporja . . .  
A lelkiismeret elaludt benne,  
Hejh de negrazná, ha fölebredne!

Telik-mulik az idő — s oh bánat,  
Az *Ur* görnyed, ingadoz, kifárad, —  
Meghökken. „Mi dolog! hijják nekem  
A jó öreg káplánt, hadd — *meséjen.*“

Ez nyakra-főre siet hozzája —  
„Isten hozta páterkám, ne látja,  
Hogy elsoványodtam, mívé lettem;  
Az idő nagyon is kiméletlen.“

„Bizzék csak *nagysád* az élő hitben,  
Mi meghalhatunk, de él az Istén;  
Az idő tenszülöttit fölfalja,  
De lelkünkön nincs semmi hatalma.

Hol szép tavasz volt — telet is várnak,  
Sarja minden a mulandóságnak;  
Virágok vagyunk Isten kertjében  
S a halál letör zsongén vagy érten.

A *jámborok* lelkét vigasztalja,  
Hogy meglesz a jótettek jutalma;  
S azon egy tartja a gyengéket fenn,  
Hogy Isten irgalma véghetetlen.

S ne feledjük, kérem szeretettel,  
Hogy régen volt új év — s ma Szilveszter?  
Igy enyhítvén a hit az ész-gondot,  
A pap — csendes jó éjszakát mondott.

Az ész magába tér s elgondolja:  
Oh vajha előbb eszméltem volna!  
Majd lehunnya szemét — s ott ébred fel,  
A hol nincs több új év se Szilveszter.

Bálint Gyula.

## Kisebb közlemények.

— **Heti körszemle** Itthon. *Oberdankot* az ismeretes bomba-merénlyöt, ki szeretett királyunk élete ellen tört, decz. 20-án kivégezték, mely alkalommal úgy Triestben, mint sok olaszországi városban az irredentisták nagy tüntetéseket rendeztek. — *A képviselőház* decz. 21-iki ülésén harmadszor felolvastattak és végleg elfogadtattak az 1883-iki állami költségvetésről s a budapesti nemzeti színháznál eszközölt átalakítások költségeiről szóló törvényjavaslatok. A főrendi ház ugyanaz nap ülést tartván fm. dr. Haynald L. bibornok érsek ur egy megragadó beszédben hívta föl a főrendek figyelmét Erzsébet királyné ő Felsége születésének évfordulójára és indítványozta, hogy az elnök bizassék meg, hogy legyen a főrendek hő érzelmeinek, hódolatos hűségének és üdvkívánatainak tolmácsá felséges urunknál és asszonyunknál. Erre az ülések az ünnepekre elnapoltattak. — *A kath. vallás- és tanulmányi alapok* kezelését ellenőrző 15-ös bizottság a napokban ülést tartott Majláth György országbíró elnöklete alatt, melyen több nevezetes ügy intéztetett el. — *A részvői perben*, melynek tárgyát a zsidók által elkövetett egy újabb ritualis gyilkosság képezte, decz. 21-én hirdettetett ki az ítélet, melynek értelmében Ritter Mózes és neje Ritter Gitel, valamint Stochlinszky a *gyilkosság bünténye miatt kötél általi halálra ítéltettek*. — *Üdvös mozgalom* színterévé vált a magyar katolika egyház. Ilyen gyanánt üdvözölhetjük: a „*Kath. Előbarátok Szövetségét*,” melynek 50 tagu bizottsága már is serényen dolgozik az eszme minél czélszerűbb megvalósításán; a „*kath. magyar irodalmi társaság*,” melynek érdekében az előértekezletek megtartatván, élénk eszmecsere tárgyát képezi; egy „*kath. Nagygyűlés*” szervezésének eszméjét, mely igen élénk visz-

hangra talált; egy „*kath. theol. Folyóirat*” megindítását, mely rég érzett szükségét és hiányt pótol; végül két kath. politikai napilapunknak a legnagyobb napilapok sorába való fölemelkedését, mi nem kis mérvben fogja előmozdítani a kath. ügyek iránti melegebb érdeklődést. (Minderről pedig lapunk más helyén fogunk bővebb felvilágosítást nyújtani t. olvasó közönségünknek. — Szerk.) — **Franciaország.** *Boutoux* és *Federt* a törvényszék a közgyűlésekben tett hamis nyilatkozatok, a számláknak hamis könyvelés által eszközölt elferdítése, a társulati tőkével véghezvitt tőzsdeműveletek és részvények csalárd kibocsátása czéljából költött tőzsdévásár reudezése miatt vétkesnek nyilvánította és 5 évi fogságra, 3000 frank pénzbüntetésre és a perköltségek egyetemleges megtérítésére ítélte. Vádlottak ezen ítélet ellen fölebbezték. — **Oroszország.** *A Szentszékekkel való kiegyezés* csakugyan létrejött, mely a következő alapokon kötött meg: Az orosz diplomatiái képviselő helyreállítása a Szentszéknél; a lengyel püspökök megkegyelmezése, Felinszky varsói érseknek hivatalába való visszahelyezése; az új püspököknek a Vaticán beleegezésével történendő kinevezése; kikötöttet továbbá, hogy a püspökök fogják megnevezni a kormánynak a jelölteket, a legfontosabb plébániák számára; a kevésbbé fontos plébániákat maguk töltik be; az állam bizonyos felügyeletet gyakorol a papneveldek fölött; a lelkészek orosszul fognak beszélni ott, hol a nép is ezen nyelvet használja; más vidéken a nyelvet illetőleg teljes szabadságot élveznek; az egyesültek kérdését illetőleg a kormány senkinek sem tilthatja meg az egyházba való visszatérést. — **Olaszország.** *Constantin nagyherceg* az orosz ezár nagybátyja decz. 17-én fiával egyetemben ő Szentsége által kihallgatáson fogadtattott, mire mindketten Jacobini bibornok-állantitkárt látogatták meg. —

— **Oktatásügyi statisztika.** I. Magyarország népoktatási tanügyének állapota 1881. évben. Az erről való jelentést mult hóban terjesztette be a közoktatásügyi magy. kir. minister ur a képviselő házhoz. E szerint volt 1881-ben hazánkban összesen kerek 2 millió 120 ezer tanköteles gyermek, köztük majdnem 40 ezerrel több leány mintsem fiu. A tankötelesek több mint másfél milliója járt iskolába vagyis 78 százaléku. Az iskolák összes száma volt 15,922; szaporulat 93. Jellegre nézve 13,745 felekezeti, 1686 községi 318 állami, 173 magán. Fokozatra 77 felső nép, 110 polgári, a többi elemi népiskola. Tanterem volt 22,291, tanító pedig 22,024, szaporulat a tanítók számában 360; az orsz. tanítói nyugdíjintézetnek köteles tagja volt 11,893. Tanítónő volt 2039. A tanítóknak mar csak 20%-ja nem okleveles. Beszélni s oktatni volt képes magyar nyelven 16,323 tanító (ez a szám alig ha nem kissé magas), beszélt magyarul 1675, keveset beszélt magyarul 1955, semmitsem tudott magyarul még 2071 tanító; egyáltalában nem alkalmazták tannyelvnek a magyar nyelvet 5719 iskolában, az 1879. évi XVIII. törvény-cikk ellenére. Az iskolák fenntartására fordított több 11-edfél millio forintnál, az előbbi évinél több. Tanító-tanítónőképezde volt 72 az országban és pedig 53 férfiak, 19

nők számára ; köztük 46 felekezeti, 25 állami, 1 magán működik ezekben 631 tanár. Tanítói oklevelet nyert 1365 jelölt (köztük 416 nő). Kisdédóvóintézet volt 309 ; ezekben megóvatott 31,304 kisdéd (t. i. 6 éven aluli korban lévő gyermek). Az orsz. tanítói nyugdíjintézet 1881-ben már közel 3 millió alapvagyonnal rendelkezett, kiadott 60,000 frt. segélyezésekre, nyugdíjra stb. — Irni-olvasni és csak olvasni megtanult 1881-ben összesen 186,943 gyermek. Kiemeli a ministeri jelentés, hogy legjobban járnak a gyermekek iskolába Hont, Veszprém, Brassó, Mosony, Bars, Esztergom, Fehér, Sopron, Vas és Zólyom megyékben, ezekben száz közül több mint 90 járja az iskolákban ; legrosszabbul járnak Ugocsa (46%), Szatmár (41%), és Mármaros megyékben (plane csak 31%). Nagy örömeinkre szolgál a gyermekek iskolába járásnak kimutatása a felekezeti jelleg szerint, ebből t. i. azt látjuk, hogy a katolikusoknál legjobb az iskolázás ; jár ugyanis iskolába 89% kath. — 87% protest. : — 85% izr. gyermek, nyelv szerint pedig legjobban járnak a német, utánuk a magyar, szláv, legkevésbben a ruthén és román tanuló gyermekek.

## II. A középiskolák 1881 $\frac{1}{2}$ -ben.

1882-ben volt hazánkban 179 középiskola és pedig 84 főgymnázium, 21 főreáliskola, 67 gymnázium és 7 reáliskola. Átlag jutott egy középiskola 1,566 négyszög kilométernyire (27,2 négyszög mértföld) és 76.600 lakosra. Középiskolai tanuló volt 38,567 és pedig 33,649 gymnáziumi és 4,918 reáliskolai tanuló, úgy, hogy átlag minden egyes gymnáziumra 289, minden reáliskolára 157.5 tanuló esett. A 179 középiskolában 1302 tan- és osztályterem volt. A gymnáziumokban átlag 31, reáliskolákban 21 tanuló jutott minden egyes osztályra. Az összes tanintézeteknél 2424 tanár és tanító működött és pedig a 151 gymnáziumban 1967, a 28 reáliskolában 457. Így tehát minden egyes tanárra a gymnáziumokban 17, a reáliskolákban 10.8 tanuló jutott. Az összes középiskolák fentartása összesen 3,312,486 frtba, (az ösztöndíjak és segélyek nélkül 2,951,186 frtba) és pedig a 151 gymnázium 2,611,130, a 28 reáliskola 701,356 frtba került. Így átlag minden egyes gymnázium 17,292, minden egyes reáliskola 15,048, minden egyes tanári állomás a gymnáziumban 1,157.5, a reáliskolában 1,475.4 frtba, minden egyes tanuló oktatása a gymnáziumban 67,6, a reáliskolában 137,1 frtba került. Ösztöndíjas növendék volt 1.818, kik közt 251,193 frt osztott szét, úgy hogy átlag minden egyes ösztöndíjasra 83.10 frt esik. Segélyben részesült 6.609 növendék : a kiosztott segély 178,865 frt és átlag minden segélyezettre 27.06 frt esett. Az 1881 $\frac{1}{2}$ . tanévben az ország 10—20 évesekből álló lakossági tömegéből 31% járt középiskolába. Anyanyelvére nézve a középiskolákban járók közül magyar volt 78.70, német 19.60, román 5.30, tót 4.05, horvát 0.30, ruthén 0.40%. A nem magyar ajkuak közül tudott magyarul is mintegy 56%. Aránylag tehát leginkább látogatják a középiskolát a magyar anyanyelvűek ; a magyar anyanyelvűeknél minden 226 la-

kosra, a németnél minden 305, a ruthéneknel csak minden 1475 lakosra jut egy középiskolai tanuló. Érettségi vizsgálatot tett összesen 2680 tanuló, kik közül érettnak nyilvánított 2340, vagyis 87.30%.

## III. A felsőbb tanintézetek.

Hittani tanintézet volt összesen 50 és pedig összesen 1925 növendéssel, kik közül anyanyelvre 1203, vagyis 62.5% volt magyar. Működött összesen 290 tanár. Jogakadémia volt 13, összesen 133 tanárral, kiknek mindenike átlag 1,616.50 frt javadalmat élvezett. A beiratkozott hallgatók száma az első félévben 789, a másodikban 754 volt s így minden akadémiaira átlag 60, illetve 58 tanuló esett. Anyanyelvre nézve a beirt hallgatók közül 660, vagyis 88.3% magyar volt. A budapesti tud. egyetemen volt 198 tanár és tanító, kik 539 előadást hirdettek. Az összes hallgatók száma volt az I. félévben 3252. a II. ikban 3059. Tudori felavatás 296 történt. Az egyetem összes fentartási szükséglete 516.416 frt, melyhez az egyetemi alap 197.132, az állam 319.284 frttal járult. A kolozsvári egyetemen, mely most töltötte be első deccenniumát, 54 tanár működött, kik 240 előadást hirdettek. Az összes hallgatók száma volt az I. félévben 456, a II.-ikban 476 ; ezeknek 75.7%-ka erdélyi. Tudori felavatás 50 történt. Az összes javadalmazás — az egész az állam adja — 213.438 frt. A budapesti Józsefműegyetemen volt 42 tanár, kik 186 előadást hirdettek. Beiratkozott az I. félévben 476, a másodikban 411 növendék.

## IV. Emberbaráti és közművelődési intézetek.

E fejezetben a siketnémák váczsi országos intézetéről (100 növendék), a vakok országos intézetéről Budapesten (85 növendék), a balatonfüredi szeretetházról (62 növendék), az országos szinitanodáról, az országos zeneakademiáról, az orsz. rajztanodáról és iparművészeti szakiskoláról, a magyar nemzeti muzeumról, a műemlékekről stb. közöl kimerítő tudósítást.

— **A csiki általános rom. kath. tanító-egyesület** felcsiki fiókja folyó évi deczember hó 2-án Cs.-Szeredában tartotta meg őszi gyűlését. Daczára a roppant havazásnak s az ezzel járó kellemetlen utazásnak a tagok mégis a távoli vidékekről is megjelentek, hogy az érdekes program-gyűlés lefolyásának szemtanúi lehessenek. A helyszínén való megjelenésünk után nyomban 4 csoportra oszlottunk, hogy Cs.-Szereda városa 2 fi- és 2 nőtanítójának próbatanítását meghallgathassuk. Ezeknek végeztével elnök üdvözlővén az egybegyűlt tagokat a gyűlést megnyitja. Tárgyai voltak : 1. A mult gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása. A jegyzőkönyv teljtartalmulag elfogadtatott és hitelesített. 2. Birálat alá kerülnek a helybeli tanítónők és tanítók próbatanításai. Az érdekes birálatok megtétele után egy a 2 tanítónő: Kelemen Ilka és Miklós Kata próbatanításai, mint a 2 fitanító: Veress Lajos és Hojnódn Ignác előadásai sikerülteknek mondatk ki. Használó birálat alá esett 3. Paláncz Sándor csik-dánfalvi tanító próbatanítása is. 4. Imre János csik-madarasi tanító írásbeli értekezést tartott „A fogalmak keletkezé-

séről." Értekezését a gyűlés helyesléssel vette tudomásul. A gyűlés egyik érdekes részét képezte 5. a tisztviselők újítása, mely általános óhaj szerint titkos szavazás útján ejtetett meg. E szerint elnökké Spaller József alelnökké Kis Antal, főjegyzővé László Albert, aljegyzővé Ferencz József választották meg. Végre számos indítványok tétele és a jövő gyűlés programjának megállapítása után a gyűlés véget ért.

## Irodalom.

— Előfizetési felhívás a „Magyar Állam“ című kath. politikai napilapról. A „Magyar Állam“ XXIV. évfolyamától kezdve, 1883-iki január 1-től a legnagyobb magyar napilapok alakjában s nem délután, hanem reggel fog megjelenni. — Sokak óhaja fog ekkép teljesülni; s a kiadótulajdonos meghoz minden áldozatot, hogy a „Magyar Állam“ a közlési gyorsaság tekintetében is versenyképes legyen. A közgazdasági rovatra is teljes gond fog fordítottani. Mihelyt az előfizetők száma a 3000-et eléri, a „Magyar Állam“ naponként két legnagyobb iven fog megjelenni.

Miként a fenti sorokból láthatják t. olvasóink veterán katolikus napilapunk a „Magyar Állam“ az 1883-ik év küszöbén igen lényeges változásokon fog keresztül menni, nem irányát és szellemét illetőleg, mert e tekintetben a változhatlan iránytű: a kath. egyház örök elveit — valamint eddig szem elől nem tévesztette, úgy azt — huszonhárom éves gyémántjellel működése a legbiztosabb garancia rá — ezután is szemelőt téveszteni soha nem fogja, de igenis változásokon, örömdetes és rég óhajtott változásokon fog keresztül menni úgy *beltartalma és külalakja terjedelmére, mint megjelenésének idejére nézve*. Olyan időben élünk, midőn a sajtó, és különösen a napisajtó valódi nagyhatalommá fejlődött. De e nagyhatalomnak legtekintélyesebb és legfelkapottabb képviselői fájdalom! kath. szent ügyünknek vagy nem barátai vagy épen határozott elleneségei. A rombolás pedig, melyet a napi sajtónak ezen antikatholikus irányzata a nagy olvasó közönségben, még intramuros is végbevisz, hasonlóképp eléggé ismeretes, mert lépten-nyomon tapasztalható. Mivel pedig a baj olyan, mely magától meg nem gyógyul, hanem hatalmas ellensúlyozó gyógyszerre van szükség, egy ilyen gyógyszernek létrehozásán, erőben, hatályban való emelésén minden jólelkű katolikusnak tehetsége szerint fáradoznia, arra minden lehető módon közreműködnie kell. Egy ily hatalmas antidotummá akar veterán kath. napilapunk is kifejlődni, növekedni kívánván bel- és külterjedelemben versenyre kelni a közlések lehető gyorsaságában. Rajtunk áll ezen nemes törekvést, ezen nagy áldozatokat igénylő szent buzgalmat meleg pártolással elősegíteni, megvalósítani. Mi tehát teljes bizalommal fordulunk t. olvasóközönségünkhöz, hogy az ügy meleg felkarolásával a nemes és szent buzgalmat diadalra juttatni siessenek. A „M. Á.“ ára daczára a tekintélyes megnagyobbodásnak, egész évre 20 frt, félévre 10 frt, negyedévre 5 frt.

— **Megjelent: „Tájékozó és egyházművészeti lap.“** Szerkesztik és kiadják Füssy Tamás és Dr. Czobor Béla. Budapest, Lövész-

utca 13 sz., 1882 folyam XII. szám. Tartalma: A kassai convictus multja és jelen helyzete. Jézus társaságának külföldi missioi egykor és most. A népies irányú kath. irodalom érdekében Kazaly Imrétől. Egyházpolitikai áttekintés. Sz. olaj-tartó szaru az esztergomi főszékesegyház kincstárában. Nyílt levél a szerkesztőhöz. Pap Károlytól. Sz. Peter vértanu budai templomának maradványa. Némethy Lajostól. Irodalom. Vegyesek. —

— **Megjelent: Havi közlöny** az elméleti és gyakorlati lelkipásztorság köréből. V évfolyam 1882 decemberi füzet, Szerkeszti Tokody Ödön. Tartalma: Szabad-e karácsony éjjelén több misét mondani és az oltári szentséget kiszolgáltatni, ha a megyés püspök nem szólal fel az ellen? — Az utolsó kenet kiszolgáltatásáról több személynek egyszerre. A katolikus tanulmányi alap (Apáthy István). Miniszteri rendeletek. Irodalom. Személyzeti hírek. — Tárca.

## A napi események köréből.

— Karácsonyest a püspöki residentiában Ft. Lönhart Ferencz püspök Urunk ő Nagyméltósága erdélyi püspökségének első évét kiváló kegyeletes tényekkel kívánja minden kinálkozó alkalommal emlékeztetessé tenni. Egy ily szép és megható jelenetnek voltunk tanúi a közel karácsonest alkalmával is, midőn a püspöki udvarban az udvari személyzet és Setz Károly házi orvos családjának számára felállított két fényes karácsonfa mellett ott láttuk ragyogni teljes pompájában és gazdagságában a városi szegényebb sorsu iskolás leánykák számára szánt díszes karácsonfat is, környezve a kiosztásra szánt szebbnél-szebb meleg téli ruhák, kalácsok és más apróbb, de az ártatlan gyermeki szívet mindig érdeklő ajándékok egész sora által. A boldog sereg a helyi irgalmas szüzek zárdaiskolájának szorgalmas, de szegényebb sorsu növendékeiből volt kiválasztva, számszerint 45. tekintet nélkül e vállalási és nemzeti különbségre. A három karácsonfa a püspöki lak nagy éttermének nyugoti oldalán volt háromszög alakban fölállítva, melyek mögött félkörben voltak szépen elrendezve az udvari személyzet és a szegény leánykák számára kijelölt ajándékok. Valamint a szép eszme püspök Urunk ő Nagyméltósága kedves unoka-nővérének szép lelkét és angyali szívét az ezernyi gyertyácska világosságánál és tündöklőbb fényben ragyogtatta szemünk előtt, úgy annak kivitele valóban szakértő mesterekre talált Lönhart Nándor és Schenk József urakban. A kegyeletes tény megragadó hatással szokott lenni az emberi érző szívekre, s ellenállhatatlan erővel vonz és lelkesít hasonló lélekemelő tényekre. Ezen elméleti igazságot láttuk a gyakorlatban megvalósulni akkor, midőn a sz. est beálltával a kegyeletes ünnepély színhelyét fölkeresve, nem kis meghatottsággal szemléltük ft. *Kolosy* Antal cz. prépost, püsp.-irodai igazgató és ft. *Fabián* Sándor kanonok urak ő Nagyságait méltóságuk magas polczáról leszállva az ékes karácsonfák gyertyácskáinak és apró lampionjainak meggyújtogatásában szent buzgolkodással mintegy versenyezni. A kiválasztott leánykák egy-két jó anyóka vezetése és kaulozolása mellett már  $\frac{1}{4}$  5 órakor megjelentek a püspöki udvarban, melynek fényárban uszó ablakai nem kis mozgalmat idéztek elő a sovárgó gyermeki szivek-

ben, kísérve egy-egy kitörő öröm-felkiáltással. A kegyes Főpásztor ¼ 6 órakor jelent meg rokonai és ismerőseitől kísérve a fényesen kivilágított teremben. Nemsokára bebocsátattak a leánykák is, kik láthatólag meglepve, de meg nem zavarva „D. a J. Kr!” köszöntéssel üdvözölték a nagylelkű főpapot s a karácsonfákkal szemben félkörben sorakozva állottak meg. Ő Nagyméltósága ekkor kegyes leereszkedéssel a vidám gyermekcsereg közé vegyülve egy-két nyájas kérdéssel terelte a gyermekek figyelmét az előtők ragyogó karácsonfákra s annak szép jelentőségére. A gyermekek egyenkint és összesen találó és élénk feleletekkel igen kellemesen lepletk meg a kegyes Főpásztort, kinek atyai jó szíve csaknem könnyekig elérzékenyült, midőn a leánykák, azon kérdésre; ha tudnak-e énekelni is, a „Menyő! az angyal” című karácsonyi ének két versének dallamos elzengésével válaszoltak. Ekkor az angyalszivű főpap kegyes szavakban intvén a gyermekeket, hogy a drága Jézust, kinek nevében most őket megajándékozni kívánja, mindig szeressék és törvényeinek hű megtartásával ezen szereteteket bebizonyítani is mindig törekedjenek: jelt adott az ajándékok kiosztására. A gyermekek egyenkint szép sorban járultak elő s mindenik egy köntörsre való szép szövettel, egy kész köténnyel, egy csinos keszkenővel egy ½ kiló súlyu kalácsal s a karácsonfáról mézes pogácsával, cukorsüteményekkel, aranyos almával és dióval lön dusan megajándékozva. Fáradhatlan buzgalmat elragadó kedvességgel fejtettek ki az ajándékok kiosztásában Glöcker Terézia és dr. Setz Károlyné urasszonyok ő nagysáraik kik a szerény és önzetlen házi kisasszony szerepét dicséretes készséggel vállalták magukra. A gyermekek kielégítve lévén ő Nagyméltósága a kegyes Jézus példájára saját kezüleg részeltette környezetét értékes ajándékokban, nem egy szellemes megjegyzéssel kísérvén ezen valóban atyai ténykedését. Mi, kik azon emlékezetes ténynek boldog szemléltői lehettünk szívünk legőszintébb kívánságait egyesítjük az ártatlan gyermekek ama hű ohajtásával, hogy a nagylelkű Főpásztort az isteni Mester, kinek fonséges példája lebeg mindig és minden ténykedésében szeme előtt, hosszú, boldog élettél megajándékozni s magas hivatalának nagy szíve szerinti betölthetésére égi malasztjával elárasztani kegyeskedjék.

— A karácsonyi szent ünnepek enyhe téli időjárás mellett a szívek nemes áhitatának gyakorlására s a kis Jézus örömeinek boldog élvezésére nyújtottak alkalmat. A kisdedek várva várt szép estéjén a családi körök karácsonfái hozták meg az ártatlanok örömét. A szent misék és ünnepi szónoklatok vallási néplálékát képezték a székes-egyház hajóit megtöltő buzgó hiveknek s nem kevesebb szent érzülettel ténykedtek a szentélyben összegyűlt papok, mint mennyi figyelemmel és odaadással szemlélték eme ténykedéseket a világi rend minden osztályának képviselői. Első nap az éjtéli és nappali szent misét teljes díszséggellettél főpásztor urunk ő Nagyméltósága, másodnapján Barts Ferencz nagyprépost ur ő Nga mondotta. A szónok-

lati szent érdeletet eszmedus beszédben első napján Dr. Todor József szentszéki ülnök és hittanár magyarul, másodnapján Weisz József lyceumi tanár németül nyújtotta.

— A szent-István-finővelde azon növendékei, kik a karácsonyi szünre távolság miatt nem mehettek haza a családi tűzhelyhez, szintén részesültek karácsonyi örömeiben. A szent estét egész az éjfél szent miséig virrasztva szent énekek éneklése, szavalatok és ajándéktárgyak kitombolozása mellett épületesen töltötték. Az előljárási adományain kívül tek. *Straubert* Ödön gymu. tanár több értékes disztárgy, tek. *Cserni* Béla gymu. tanár 6 db, *Páll* István lyc. tanár 2 db, *Varga* Sándor gymu. tanár egy db. könyv adományozásával járultak az ifjak örömeinek emeléséhez.

Az újév küszöbén szívünk bensőleg érzett halálját fejezzük ki mindazok iránt, kik a lefolyt évben egy anyagi világ, mint szellemileg az *irodalmi társulat* terén elvállalt kötelességének teljesítésénél könnyítőleg közreműködni szívesek voltak. Ajándékozzanak meg lelkes közreműködősökkel a jövőben is, mert így Isten után boldog újéve lesz a társulatnak is, a szerkesztőknek is és — bizonyára — az olvasó közönségnek is, *mit Isten nevében szívüinkből kívánunk.*

— Meghívás. Az alsófehérmegyei rom. kath. tanítók önképzőköré jövő 1883-iki január hó 4-én délelőtt 11 órakor Gy. Fehérvárt a rom. kath. főelemi tanoda helyiségében rendkívüli gyűlést fog tartani. Tárgy: *elnök választás.* Ezen gyűlésre a t. cz. tagok tisztelettel meghívotnak. Gy. Fehérvárt, 1882. dec. 28-án, Biró Béla, elnök.

— Meghívás. Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat jövő 1883-ik évi január hó 14-én délelőtt 11 órakor rendkívüli közgyűlést tart, melynek egyedüli tárgya új elnök választása és szerkesztőbizottság kiegészítése. Ezen gyűlésre a t. cz. tagok azon hozzáadással hivatnak meg, hogy e sorokon kívül idő rövidsége miatt külön meghívó nem fog szét küldetni. Gy. Fehérvárt, 1882. dec. 28. Az alelnökség.

— Személyzetiek. A gyulafehérvári *nagygymnasiumi* és *szent-istván-finőveldei* igazgatósági állomások *Biró* Béla mindkét intézeti igazgatónak az erdélyi rom. kath. status igazgatótanácsa előadó-jává a f. é. nov. 20-án Gy. Fehérvárt tartott statusgyűlésen történt megválasztása által üresedésbe jöven, ft. *Lönhart* Ferencz főpásztor urunk ő Nagyméltósága az igazgatótanácsal egyetértőleg munkabírást betöltötte, ugy gymnasiumi mint finőveldei igazgatónak Ngos *Fabián* Sándor kanonokot és volt püspöknek Nagyméltóságán kinevezni.

— Erzsébet királyné ő Felsőszent-est-ünnepnapja évfordulóján — decz. 24-én — fn. Hivatott Lajos bibornok érsek. Ő Eminentiaja a főrendiház ülésében következő szép köszöntő beszédek mondotta: „Megemlékezem azon karácsonyi ajándékról, melyvel az isteni Gondviselés egykoron a birodalomnak és kedves hazánknak népeit boldogította azzal, hogy egy karácsonyi szent estén Felsőszent Asszonyunk királyné urunk földi létét adott.”

Igen! Az isteni Gondviselésnek volt ez csodás, áldásthözö műve. — És mi ez az isteni Gondviselés előtt

borulunk földre, hogy hozzá menesztet forró imáinkban esdekeljük trónja számolánál: Tartsd meg Uram nemzetünknek egykor adott dicső karácsonyi ajándékodat, rajongó hódolattal övezett Felsőcséges királynénkat. — Engedd, hogy a jólét, boldogság, megelégedés örömei között az életkor legvégső határáig élve, mint nemzetünknek védangyala örködhessék felettünk.

Sokáig, sokáig éljen dicső királynénk, magyarszivű Erzsébet!

— A Kemény-Zsigmond társaság — mint Marosvásárhelyről írják, — december havi rendes ülését a városi tanácsház nagytermében szépszámu és válogatott közönség jelenlétében tartotta meg. Első felolvasó *Sándor Kálmán* rendes tag, irodalmi társulatunk is működő rendes tagja volt, ki ilyen szép értekezést olvasott fel a párbajról. Felolvasó határozottan ellene szól a párbajoknak, melyek a középkor isten-ítéleteinek durva maradványai. Különösen találja, hogy, mikor az isten-ítéleteket neveléseseznek bélyegezzük, a párbajt dédelgetjük és a vádat különösen a törvényhozókra alkalmazta. Ismertette Mária-Terézia szigorú törvényeit a párbajok ellen, mely a párbajvivő felekre és segítőkire halálbüntetést szabott, a kihívást és annak elfogadását pedig, feltéve, hogy a fegyveres kiállítás nem történt meg, tíz évi börtönbüntetéssel büntette. Sajnája, hogy e törvények már nem jogérvényesek. Felolvasó tehát a sajtót, társadalmat és törvényhozást hívja fel, vessen véget e kóros állapotnak. Gunyos megvetéssel szól a karczlovagokról, kiket a sajtó csinál rendesen nagy és félelmetes emberekké. Megelégedéssel veszi tudomásul a fővárosi hírlapok ama megállapodását, hogy ezentúl a párbajokat s az erről szóló tárgyalásokat nem közlik. A törvényhozástól azt kéri minősíteni a párbajokat közönséges büntényeknek, de intézkedjen másrészt az iránt is, hogy a becsületsértések felettezentul szervezett becsületbíróóságok, az esküszékek és hírlapírói egyesület itéljenek. A bíróságok aztán elítélnék a sértőt pénzbüntetésre, mely humanus czélokra fordítatnék s elégtételt adnának a sértettnek. Ez esetben azonban kimondani szükségesnek tartja, hogy e bíróságokat mindenki elfogadni s ítéleteiknek magát föltétlenül alávetni tartozik. A közönség a fiatal felolvasót elénken megéljenzte. Utána Lakatos Sámuel helyettes titkar bemutatatta Jákey Aladár vendégnek „A küszöb előtt,” „Késő bánat” és „A koldus muzsája” című hangulatteljes költeményeit. Ezzel a nyilvános ülés véget ért s a társaság zárt ülést tartott, melyen több folyó ügy tárgyalatott.

— A vásár- és ünnepnapok megülése. A new-yorki vásárnapok e hó eleje óta hasonlóak a londoniakhoz. December elsején ugyanis életbe lépett az új büntetőtörvény, mely szigorúan meghagyja a vásárnap megünneplését és kemény büntetést szab mindennemű „szolgai” munkára, nyilvános mulatságra, ipari foglalkozásra és kereskedésre. Az első vásárnapon igen sok dolga volt a rendőrségnek, de nagy szigorral mégis kivitték, hogy regghen kilencz órakor többé semmiféle érleli cikket s hírlapot sem lehetett vásárolni, ha

csak nem veszedelemmel járó tilos utakon. A törvény megszegése miatt százharminczhet embert fogtak el, ezek közt majdnem valamennyi utcai csizmatisztító fiut.

— **Adakozások a bukaresti magyar könyvtár javára.** A megtestesült Bölcsességéről nevezett erdélyi püspöki papáövelde növényekéitől Zlmal Agoston III. éves hittanhallgató igen szép érdeklődést tanusít eszmedus sorok kíséretében a következő könyveket küldötte be szerkesztőségünknek: 1. Aldor I. Nagy Frigyes 1 kötet 2. A XIII. századbéli Anacharsis 1 kötet 3. Lacordaire egyh. beszédjei 1 kötet 4. Utazási vázlatok Olaszországból 1 kötet 5. Soós M. A. kereszt. álláspontja 2 kötet. 6. Pör A. Aeneas Sylvius 1 kötet. 7. Sullay I. Szabads. egyenl. testvériség 1 kötet. 8. Skalnik A ker. kath. egyház tanít. 1 kötet. 9. Egyháztörténelem 1 kötet. 10. Maschik Irálytan 1 kötet. 11. Eltes K. Ó és új szövetségi történetek 1 kötet. 12. Hét beszély 1 kötet. 13. Környe S. Irodalomtörténet 1 kötet. 14. Névy L. Írásművek magyarázata 1 kötet. 15. Zelenyák A lélek halhatatlansága 1 kötet. 16. Vörösmarty Zalán futása 1 kötet. 17. Oktatásszabadság 1 kötet. 18. Babona 1 kötet. 19. Menning. Bizzál Istenben 1 kötet. 20. Bodnár Zs. Magyar nyelvtan 1 kötet. 21. Roidl. Mnemikai mondatok 1 kötet. 22. Kuttner Földirat 1 kötet. 23. Irányesznek 1 kötet. 24. Manning Bizzál Istenben 1 kötet. 25. Wappler kathol. egylet 1 kötet. 26. Wappler Egyháztörténelem 1 kötet. 27. Szabó I. Jezus élete 1 kötet. 28. Zádori I. Egyiptom 1 kötet. 29. Vezérfonal az esküről 1 kötet. 30. Jókai Elbeszélések 1 kötet. S ezeken kívül 4 kisebb füzet. —

— **Komoly felhívás a társulati tagokhoz és előfizetőkhez.** Tekintve egyfelől a lap kiadásával járó teteemes költséget, másfelől pedig figyelembe véve a rop-pant nagyszámu hátralékokat, felhiva érezzük inagunkat a társulati tagokhoz és előfizetőkhez azon tiszteletteljes kérést intézni, hogy sziveskedjenek az 1882-ki, illetve a megelőző évekről hátralékkban lévő tégdyajukat és előfizetési illeteiket annál is inkább a társulati pénztárnak mielőbb beküldeni, mert a kiadások fedezéséről mindenesetre gondoskodnunk kell, s mert ellenesetben kénytelen lesz a társulat a hátralékokat *újabb keletü postai megbizási jegyekkel* az illető költségére felvenni, vagy pedig — ezen eljárás sikertelensége esetén — per utján is felhajtani. Különben is méltán várhatják el az irodalmi társulat intézői, hogy a szellemi téren és a katholicismus szent elveinek érvényesítése érdekében kitüzött czélok elérését eszközölni s az e tekintetekben elvállalt kötelezettségeket teljesíteni minden társulati tag és előfizető kedves feladatának fogja tartani s ez által az egyetemlegesen elvállalt felelősség terhe mellett a jó ügyet előmozdítani.

— **Mai számunkhoz mellékelve** veszik olvasóink a Franklin-Társulat kiadásában megjelenő hírlapok előfizetési felhívását. Ez utóbbiak között a legregyebb az immár 30-ik évfolyamát élő „Vásárnapú Újság”, mely nagy képes hetilapnak, az olvasó közönség e kipróbált házi barátjának, jövőre legjobb ajánlása, képeinek évről-évre szaporodó száma és szebb ki-vitele mellett, kiváló irodalmi erők által kiállított, folyvást növekedő változatos tartalma, mely teljesen fölöslegessé teszi a magyar közönségnek hasonló külföldi lapok járatását; míg társlapja, a „Politikai Újdonságok” a politikai heti események gondos és hű összeállítását adja, s képes gazdasági mellékkelappal van bővítve. — A „Képes Néplap” a legolcsóbb hetilap, a zevésbbé vagyonosok vásárnapú újsága, tanulságos és mulattató tartalommal s a politikát tárgyaló rendes rovattal, ezek kiegészítője a „Világkrónika” című képes melléklet, mely eddigi rovatai mellett újévü kezdve nagyob elbeszéléseket és regényeket is fog közölni, s a mely hetiközölnyök ép úgy, mint a „Képes Néplap”-nak ára félévére csak 1 r. t. Ugyanez iv tartalmazza a „Jogtudományi Közölny” szakkalpnak előfizetési felhívását, továbbá a Franklin-Társulat könyvkiadványainak jegyzékét.

Ki a d j a: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Szerkesztő: BIRO BÉLA. Szerkesztőtársak: BALOGH IGNÁCZ, Dr. CSERNI BÉLA, FABIÁN SÁNDOR, Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Nyomatott a püsp. lyc. nyomda gyorssajtóján (Klúger B-nál.) Gyulafehérvárt.